

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT
**ART I CULTURA DE
L'ANTIGUITAT**

Coordinació: PLANAS BADENAS, JOSEFINA

Any acadèmic 2022-23

Informació general de l'assignatura

Denominació	ART I CULTURA DE L'ANTIGUITAT			
Codi	100130			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història de l'Art i Gestió del Patrimoni Artístic	1	TRONCAL/BÀSICA	Presencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	2		4
	Nombre de grups	1		1
Coordinació	PLANAS BADENAS, JOSEFINA			
Departament/s	HISTÒRIA DE L'ART I HISTÒRIA SOCIAL			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	Classe presencial/semi-presencial: 21,75 hores. Classe no presencial: 128,5 hores.			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
PLANAS BADENAS, JOSEFINA	josefina.planas@udl.cat	6	despatx 3.08

Informació complementària de l'assignatura

L'assignatura analitza les manifestacions artístiques de les cultures d'Orient Pròxim, incloent una breu introducció a les cultures gestades en el marc de la prehistòria, per tal de reflexionar el paper desenvolupat per la història de l'art. El nucli més important de coneixements versarà sobre l'antiga cultura faraònica de la vall del riu Nil i les diverses cultures i estats establerts a Mesopotàmia i Àsia Anterior. El marc cronològic s'establirà entorn al tercer i quart mil·lenni a.J.C. i finalitzarà amb la incorporació d'Egipte a l'Imperi Romà. L'assignatura es vertebrarà en base a la dualitat existent entre Egipte i Mesopotàmia enteses com a dos blocs culturals i artístics independents que no intercanviaven models entre sí. Entre els objectius de l'assignatura està la voluntat d'interpretar les manifestacions artístiques d'aquest període dins d'un entramat social, complementat mitjançant textos religiosos, literaris o descripcions d'antics viatgers que ajudin a tenir un concepte global de l'objecte artístic.

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Aprendre la diacrònica general de la història universal de l'art.
- Aprendre sistemàticament els mitjans, procediments, materials i tècniques de la producció artística al llarg de la història.
- Aprendre a tenir consciència crítica de les coordenades espaciotemporals i de les interrelacions sincròniques i diacròniques dels fets fonamentals de la història de l'art.
- Aplicació conscient dels mètodes científics utilitzats per l'anàlisi d'una obra d'art.
- Utilització correcta dels continguts per l'anàlisi d'una obra artística.
- Lectura directa de les fonts més importants en història de l'art.

Competències

-Assolir i comprendre coneixements en un àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general i se sol trobar a un nivell que es recolza en llibres de text avançats, però que inclou alguns aspectes que impliquen coneixements precedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.

- Analitzar, sintetitzar, organitzar i planificar la informació.
- Desenvolupar un raonament crític.
- Cercar, localitzar i gestionar la informació.
- Desenvolupar una visió crítica dels processos bàsics de la metodologia científica en Història de l'Art.

- Desenvolupar una visió diacrònica general de la Història de l'Art general i/o universal.
- Reconèixer de forma crítica el diàleg entre les diverses metodologies d'aproximació a la H^a de l'Art i de la seva evolució històrica (Historiografia de l'Art).
- Assolir una adequada comprensió i expressió oral i escrita del català i del castellà.
- Aplicar la perspectiva de gènere a les funcions pròpies de l'àmbit professional.

Continguts fonamentals de l'assignatura

- 1. Introducció general.** Directrius de l'assignatura. Límits i extensió de l'assignatura. Metodologia. Funció de l'obra d'art. Història, arqueologia i art. Prehistòria i art antic. Sistematització periòdica. Anàlisi de la bibliografia.
- 2. Art Prehistòric.** Paleolític. Obres mobiliàries. L'art rupestre del sud-oest d'Europa, del nord d'Àfrica i del Llevant espanyol. Conjunts rupestres del Mesolític. Neolític: la revolució urbana. Les construccions megalítiques. Pintures rupestres esquemàtiques.
- 3. Pròxim Orient. Egipte.** Periodització i límits. Fonts. Panteó egipci. Societat: estructura jerarquitzada. Etapa predinàstica: arquitectura i estel·les funeràries. Unificació: Imperi Antic. Monuments funeraris. Temples dedicats a la divinitat: característiques. Temples solars.
- 4. Pròxim Orient. Egipte.** Imperi Antic: Escultura. Canon i proporció a l'art egipci. Relleu i pintura. Tècniques, funció, llenguatge artístic i iconografia. Arts sumptuàries.
- 5. Pròxim Orient. Egipte.** Primer període intermig, conseqüències artístiques. Imperi Mig. Monuments funeraris: evolució i continuïtat de les fórmules anteriors. Tebas capital d'Egipte. Arquitectura militar. Primers testimonis d'urbanisme egipci. Escultura monumental. Escultura a escala reduïda. Orfebreria. Els hyksos: segon període intermig.
- 6. Pròxim Orient. Egipte.** Restauració de l'ordre anterior. Imperi Nou. Poder militar. Tebas capital d'Egipte. Arquitectura. Grans temples para la divinitat (Luxor i Karnak), el culte a Amon. Novetats a l'arquitectura funerària, separació del lloc d'enterrament del lloc de culte. Enterraments civils.
- 7. Pròxim Orient. Egipte.** Imperi Nou. Escultura: tradició i noves aportacions. Pintura i relleu. Innovacions iconogràfiques. La renovació religiosa d'Akhenaton i la seva repercussió a les arts plàstiques: escultura, pintura. L'urbanisme de Tell-El-Amarna. Novetats iconogràfiques. Conseqüències posteriors. L'època ramèsida i l'academicisme artístic.
- 8. Pròxim Orient. Egipte.** Baix Imperi. Les diverses dominacions estrangeres. Escultura. Període Ptolemaic: arquitectura. Egipte, província de l'imperi romà.
- 9. Pròxim Orient. Asia Anterior.** Periodització. Fonts. Creences religioses. El protagonisme de l'arqueologia a la troballa de les cultures orientals. Protohistòria: Uruk. Mesopotàmia. Arquitectura sumèria: orígens del zigurat. Escultura: relleus. L'època d'Accad. El relleu. Orfebreria. Tombes reials.
- 10. Pròxim Orient. Asia Anterior.** Art neosumeri: III dinastia d'Ur. Cultures del curs mig del Tigris: la ciutat de Mari. Ebla. El Elam. L'Imperi Babilònic: Hammurabi. Els kassites a Babilònia. Altres cultures.
- 11. Pròxim Orient. Asia Anterior.** Els hitites. La cultura del ferro. Arquitectura. Escultura i relleu rupestre. Reorganització d'Àsia Menor. Síria i Fenícia. Sepulcre. Orfebreria. Altres cultures. Els jueus. El temple de Jerusalem.
- 12. Pròxim Orient. Asia Anterior.** Orígens de l'imperi assiri. Expansió militar. Urbanisme i arquitectura. La urbanística de les grans ciutats: Asur, Nínive i Kirsabad. El palau: materials de construcció i cobriment. El relleu: aspectes formals i iconogràfics. Els grans cicles èpics. Temes religiosos. El treball en bronze. El "kudurru". Pintura. L'imperi neobabilònic. La ceràmica vidriada i la seva aplicació a l'arquitectura.

13. **Pròxim Orient. Asia Anterior.** Medos i Perses. Pèrsia Aquemènida. Religió i arts plàstiques. L'art aúlic. El palau. La "apadana". La columna. Monuments funeraris rupestres. Escultura i relleu. Eclecticisme. Arts sumptuàries. Utilització de ceràmica vidriada.

Eixos metodològics de l'assignatura

activitat	CODIFICACIÓ / descripció / tipologia TPD	O*	G*	HP*	HNP*
Classe magistral (M)	Vegeu temari i cronograma		1	14	44
Seminaris (S)	Taller de Metodologia			15	
Pràctiques (P)	P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8 I P9 (Totes corresponen a pràctiques efectuades a l'aula. Inclouen comentaris de text, anàlisi de temes puntuals i un audiovisual.)			9	20
Treballs (T)	T1 Treball (fitxa catalogràfica)				22
Tutories (Tut)	5 Tutories programades. 2 referides a M i 3 referides a P.			5 + 4	
Altres (AA)	AA1 Exposició de la fitxa catalogràfica (+ participació en les exposicions dels altres).			7	7
Avaluació (AV)	Vegeu taula de mecanismes d'avaluació		1	3	
TOTAL				57	93

O: Objectiu. G: número de grups implicats en l'activitat. HP: hores presencials de l'alumne. HNP: hores no presencials de l'alumne.

Pla de desenvolupament de l'assignatura

De manera orientativa podem dir que dedicarem a cada tema una setmana, aproximadament. Les nou pràctiques d'aula s'articularen en llarg de deu setmanes.

Sistema d'avaluació

mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As) Asistencia y participación en seminario y realización de un informe	As1: Puja nota d'acord amb una autoavaluació i un informe de participació part part del docent (no pot baixar nota). As2: Informes.	O.1 O.2 O.3	Totes les presencials i no presencials Assistència i participació a un seminari i realització d'un informe.	10

Taller d'avaluació (TA) (Examen)	TA: Dos examens parcials del conjunt de la matèria impartida en M/prova escrita.	O.1	Classes magistrals	60
Informe (In) / Treballs (T)	In1: informe de la pràctica. In2: informe de les exposicions (contextualitzant i autoavaluant la pròpia). T1/In6: fitxa catalogràfica/informe de la fitxa elaborada.			30
Altres (A)				
TOTAL				100

O: Objectiu. %: percentatge en la nota final. L'avaluació és continuada. Els estudiants que combinin els seus estudis amb una feina a temps parcial o complert tenen dret a demanar avaluació alternativa en un termini de 5 dies des del començament del semestre. Per més informació, envieu un correu electrònic a academic@lletres.udl.cat o adreceu-vos a la Secretaria de la Facultat de Lletres. En el cas de plagi, s'aplicarà el que estableix la normativa de l'avaluació i la qualificació de la docència en els graus i màsters de la UdL.

Bibliografia i recursos d'informació

Obres generals

R. BIANCHI BANDINELLI (ed.): *Enciclopedia dell'Arte Antica*, 7 vols., Roma, Istituto Enciclopedia italiana, 1958.

S. GIEDION: *El presente eterno: Los comienzos del arte*, Madrid, Alianza, 1981.

Historia del Arte, I (El mundo antiguo), Madrid, Alianza, 1996.

S. LLOYD; H. W. MÜLLER; R. MARTIN: *Arquitectura mediterránea prerromana*, Madrid, Aguilar, 1973.

The ancient Near East : an anthology of texts and pictures, edited by James B. Pritchard ; foreword by Daniel E. Fleming, Princeton N. J., Princeton University Press, 2011.

D. VIALOU: *La Préhistoire*, "El Universo de las Formas", París 1991.

Art Egipci

C. ALDRED: *Arte Egipcio: en el tiempo de los faraones 3100-320 a.J.C.*, Barcelona, Destino/Londres, Thames and Hudson, 1993.

C. ALDRED: *Los egipcios*, Madrid, Oberón, 2005.

CH. BONNET et alt.: *The Nubian pharaohs: Black Kings on the Nile*, Cairo-New York, American University in Cairo Press, 2006.

C. DESROCHES-NOBLECOURT: *La escultura del antiguo Egipto, Nuevo Imperio y Período de Amarna*, Barcelona, Noguer, 1960.

C. DESROCHES-NOBLECOURT: *Abou-Simbel à la gloire de Ramsés*, Monaco, Éditions du Rocher, 2003.

C. DESROCHES-NOBLECOURT: *La Herencia del Antiguo Egipto*, Barcelona, Edhasa, 2004.

S. DONADONI: *El Arte egipcio*, Madrid, Akal, 2002.

- Egipto. El mundo de los faraones*, R. Schulz y M. Seidel (eds), Colonia, Konemann, 1997.
- E. IVERSEN, *Canon and proportions in egyptian art*, Warminster : Aris and Phillips, 1975.
- T.G.H. JAMES: *La pintura egipcia*, Madrid, Akal, 1999.
- M. JORGENSEN, *Egyptian art from the Amarna period*, Copenhagen: NY Carlsberg Glyptotek, 2005.
- J. KLETCHER : *El Rey Sol de Egipto : Amenhotep III*, Barcelona, Blume, 2001.
- J.LECLANT et alt: *Los faraones. El tiempo de las pirámides*, "El Universo de las Formas", Madrid, Aguilar, 1978.
- J. LECLANT et alt.: *Los faraones. El imperio de los conquistadores*, "El universo de las Formas", Madrid, Aguilar, 1980.
- J. LECLANT et alt.: *El egipto del crepúsculo*, "El Universo de las formas", Madrid, Aguilar, 1979.
- B. MANLEY: *Egyptian Art*, London, Thames & Hudson, 2017.
- L. MANNICHE: *El arte egipcio*, Madrid, Alianza, 1997.
- J. MALEK: *Egyptian Art*, Londres, Phaidon, 1999.
- A.MEKHITARIAN: *La peinture égyptienne*, "Les grands siècles de la peinture", Ginebra, Albert Skira, 1978.
- K. MICHALOWSKY: *Arte y Civilización de Egipto*, Barcelona, Gustavo Gili, 1977.
- P. PIACENTINI; D. FERRARI: *Il senso dell'arte nell'Antico Egitto*, Milán, Electa, 1990.
- D. P. SILVERMAN: *El mundo de los faraones: cultura y civilización en el Antiguo Egipto*, Barcelona, Folio, 2006.
- W. STEVENSON SMITH: *Arte y arquitectura del antiguo Egipto*, Madrid 2000.
- E. A. WALLIS BUDGE: *El Libro Egipcio de los Muertos. El papiro de Ani, del Museo Británico, Buenos Aires, Kier, 2007.*
- R. WILKINSON: *The Complete Temples of Ancient Egypt*, Londres 2000.
- R.H. WILKINSON.: *Magia y símbolo en el arte egipcio*, Madrid, Alianza, 2003.

Pròxim Orient

- Z. BAHRANI: *Mesopotamia: ancient art and architecture*, London, Thames and Hudson, 2017.
- K. BITTEL: *Los Hititas*: "El Universo de las Formas", Madrid, Aguilar, 1976.
- A. BLANCO FREIJEIRO: *Arte antiguo de Asia Anterior*, Sevilla, Publicaciones de la Universidad de Sevilla, 1972.
- A. BLANCO FREIJEIRO: *El arte de próximo Oriente*, Madrid, Anaya, 1992.
- H. FRANKFORT: *Arte y arquitectura del Oriente Antiguo*, Madrid, Cátedra, 1982.
- R. GHIRSHMAN, R. *Persia. Protoiranos, medos, aqueménidas*, "El Universo de las Formas", Madrid, Aguilar, 1964.
- F. LARA PEINADO: *El Arte de Mesopotamia*, Historia 16, Madrid, Grupo 16, 1989.
- A. PARROT: *Asur*, "El Universo de las Formas", Madrid, Aguilar, 1970.
- A. PARROT: *Sumer*, "El Universo de las Formas", Madrid, Aguilar, 1969.
- A. PARROT, M. H. CHEHAB, MOSCATI, S.: *Los fenicios. La expansión fenicia*, "El Universo de las Formas",

Madrid, Aguilar, 1975.

Aquestes obres es poden consultar a la Biblioteca de Lletres de la Universitat de Lleida o bé sol·licitar-les a través de la xarxa informàtica de les Universitats Catalanes.